ИЗЛАЗИ СРЕДОМ ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ НА ЧИТАВОМ ТАБАКУ.

ОГЛАСИ
плаћаю се од свакога реда из гармонда први пут 4, а после 3 н.
За жиг сваки пут 30 новч.

Предплату прима уредништво и све ц. кр. поште; а у Београду разноситель Напредка.

НАПРЕДАК.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНА
У АУСТРИСК. ЗЕМЉАМА
На годину 10 фор., на пол године 5 фор., на четврт 2 фор. 50 новч. а. вр.
У СРБ. КНЕЖЕВИНИ
на годину 100 гроша, на пол год. 50 гроша, на четврт год. 25 гроша

Уредништво е у господској улици у кући г Гвоздановића

БРОЈ 67. У Новоме Саду, у четвртак 8. августа 1868. ГОДИНА XXI.

СРБИЈА И МАЂАРСКА.

I.

Традициона политика Срба и Мацара.

Врло су млогоструке стазе, по којима народи у опште долазе до своје величине. Но један је принцип признат, који важи за све, који није изузетак и који се неможе обићи, ако народ жели, да до својих цели дође; тај је принцип казат са мало речи, сва његова богата садржина изцрпљена је овим: *свесност народа о свом положају и својим потребама, и разумевање века, у коме живи* — то је први и најважнији услов, без кога није нико кадар напред корачати, и ако пође, могу га врло лако и случајне прилике задржати. —

Време је највиши капитал, с њиме се тече свако добро; па као год што је немогуће, да и поједини човек буде према њему равнодушан, тим мање може се замислити равнодушност читава народа према оном веку, у коме он живи.

Један од највећи грехова сваког народа лежи у томе, ако он и нехотично неупотреби све прилике, које му време пружа, на своју корист, јер губитак једнога тренутка неда се ни у читавој вечности надокнадити.

Ја ћу овом приликом да говорим о два народа, о њиховим узајмничким одношајима, и то о Србима и Мацарима У животу њиховом није само *један* случај, у коме се огледа, колико су они јако грешили противу својих интереса и својих задаћа.

Погрешке ове долазиле су са узрока разни, но међу главне долази то, што они небеху увек довољно свесни својих узајмнички интереса.

У прво доба, када ова два народа заузеше садање земље, био им је први и најживљи интерес тај, да се што више један другом приближе, да се братски помажу. Узрок је овоме јасан Оба ова народа изабраше себи за станиште такове земље, које су лежале међу елементима таковим, који нису нигда могли бити искрено одани животу ових народа.

Међу прва и најважнија зла, која подриваху стабло народног живота, долази Мађарима запад, а Србима исток, са њиховим тежњама. Преко лешева ових народа борио се исток са западом, а свака је страна скоро увек плодове те борбе прибирала, само Срби и Мађари беху жртве, или боље да кажем, беху степенице, преко којих се пењаху грабежљиви суседи, да дођу до висине својих места.

Је ли управ сама природа догађаја довела ова оба народа у такав скучен, понижавајући положај? Није. Својој несрећи беху узрок они сами, јер се нехтедоше користити оним приликама, што их је само време собом доносило.

Апсолутно несвестан народ неби био кадар, да на први поглед разуме унутарњу садржину свију смерања истока и запада према српском и мацарском народу; но ја, по мом разумевању, гледећи на осталу јавну радњу ова два народа, неби их могао у ту категорију увести Па и опет и ако ови народи знадијаху врло добро, да се само противу њихова живота, њихове слободе реве, нехтедоше да само *један* корак учине у напред, да се зблизе, а тиме би већ у неколико обезбедили правац своме политичном раду, заштитили би своју државну целину и њену самосталност.

Када превернемо прве листове у повестници ова два народа, опажамо и сувише доказа, који нас најјаче уверавају, да је њихова политика била нејасна — тамна — и то баш у данима најкритичнијим. Нећу, надам се, казати више, него што је у самој ствари, ако речем: да су управ тражене прилике од обе стране, и којима ће се један другом насмејати; а незнадијаху, да је управ у несрећи једнога народа увек био крњен интерес другог, а да је и у напредцима Србије лежало и ојачање сила мацарских. Но ова се погрешка у неколико брани и самим тадањим временом, јер тада бија такова школа, из које се црпљаху државне мудрости у таком духу, да поред силна и напредна суседа неможе се никако развијати мање спажан народ. Овако се у неколико и данас мисли, разуме се у држави, где се народна снага, његов развитак мери оном истом мером, којом се мери и снага животињска.

Напоследак готов сам да верујем, да би повесница за овакав грех готова била сваком другом народу да опрости; али Србима и Мацарима не, јер њихов положај, њихови политични одношаји беху увек испреплетани узама најживљих интереса.

Тим више мора човек да очајава, када погледи ове политичне странпутице, а знаде, каковим су врлинама обдарена ова два народа, врлинама, које их могу поредити међу срећне и велике народе. Карактер њихов, њихове државне установе показују висок степен развитка душевног. Но тим благом нехтедоше се увек користити, тако знатан капитал лежао је без икакова скоро интереса Такова је њихова политика била у најдаљој прошлости, па је такова иста и у најскоријим данима — па и данас. —

Природно је, да се пакосни сусед могао врло лако користити таковим слабостима; а да то заиста они и чинише, мислим, да ће се у ове две прилике моћи то најочитије видети.

Народ српски до долазка Немање бија политички, тако да речем, мртав. Без икакове одређене улоге, без јасних задаћа и какова виша духа, који би народ повео по бољој стази, а светлио му цели, живео је Србин по милости својих суседа, морао је угађати њиховим страстима и њиховим интересима. Наиђоше тада потоњи дани по српски народ, он беше потонуо у несрећама, које су му створиле домаће сплетке; али баш у последњем дану јави се један зрак светлости, који сијаше по народу кроз пуна два столећа; то бија — Немања, који је за мало година створио државу српску на таковим основима, да ју је непријатељ морао поштовати Немања је извукао Србина из кутка, у коме га државне болести бацише, из кутка, у коме могаше само вегетирати, а не политично живити, извукао га је на видело свету са образом светлим. И сам охоли Цариград, који у то време јоште небеше сасвим морално пао, није могао зауставити брзи лет, којим пође васколики живот у Србији својој новој, сјајној будућности. И Мацари ћутаху. Али та њихова ладнокрвност, којом су они пратили развитак догађаја у Србији, брзо се распири у живи пламен. чим видеше, да је моћни дух Немање заменио краљевски плашт са ризом покајничком.

Ново стање, које је затим у Србији наступило, имало је и сувише узрока у себи, да суседе, нарочито Мацаре, изазове на нове сукобе, тим пре, што они за своје цели и имаћаху у Србији тада и доста својих људи. Пакост Вукова и гњилост Стевана првовенчаног послужила је мацарској политици као мост, да своје старе жеље сада у Србију пренесу и изврше и да већ подигнуту и оснажену државу српску сруше у ону исту низину, у којој бија Србија, пре него што Немања на владу дође. Бог, који је народ српски кроз млога и млога искушења провео, у намери, да га прекали и спреми за велике борбе, није нањ заборавио; јер у српском народу бија јоште један човек, у коме тецијаше крв великог Немање. То бија св. Сава који је спасао веру, народ и самосталност државну. На праведном мерилу, како ја мислим, заслуге св Саве ни у колико нису мање по народ српски од заслуга Немањиних. Немања је Србију уврстио у ред моћних држава, а свети Сава ту исту државу васкрснуо је из поличична гроба, опрао већ окаљано име српско и положио природније основе развитку српске снаге.

Ова зла претрпесмо од наших суседа Мацара, који ако и имаћаху какова интереса, да Србија пропадне, тај њихов интерес бија у потоњим редовима. На првом месту стојаху користи католичанске цркве, а ту и леже главни мотиви овога судара. Запад је увек трудио се, да у свакој могућој прилици што јаче окрњи све оно, што би могло послужити као обрана истоку и његовој цркви. Као што се види, овде Мађари беху само вршиоци туђе воље.

И сами Грци беху млого криви тадањим несрећама у Србији; они нехтедоше, да у српском народу одгаје силу, са којом би се опирали западу, но шта више систематично подриваху све, што би крепило снагу српског народа и његове вере, која-и бија највећи трн у очима католичанског света. Заиста, ако је игда био интерес Грка, да имају пред собом јаку једноверну државу, у то доба та је се потреба најјаче осећала код њих Но све заман, Грци беху деца у политици ...

После овог знатног сукоба, за сто и више година, недеси се ништа знатније, што би својим посљедицама утицало на живот ова два народа.

Роди се Душан — човек, који је сву сјајност својих савременика духом својим у присенак бацио. Душан бија луча XIV. века.

Мацари, који у то доба такође беху силан народ, нису могли трпети поред себе тако моћна суседа; тражили су прилике, у којима би наудили ма колико Душану. Срећа их послужи.

Папа виде, где највише тишти Мацаре, охрабри их својим очинским благословом у намерама њиховим и они — уђоше и опљенише један крај Србије. За све то беху они награђени страшном поразом. —

И овај судар казује, какова је главна цел била у мацарској политици. Мото њихове политике беше: немоћ и омаловажење Србије. Та их опака жудња нехтеде скоро никада оставити, ни у данима, када је судба оба ова народа зависила од једних и истих узрока.

На скоро затим, пошто је турска сила притиснула већи део српских земаља, да правије речем, пошто се Турци већ и самим границама мацарским приближише, Србија је била принуђена, да се обрати народу мацарском за помоћ. Шта знамо, можда би та ствар другчије и пошла, да је било могуће, да *народ* сам одлучи, хоће ли се дати помоћ Србима или не, јер је народ већ опажао, какова се бујица спрема у околини његовој, и би радо потрчао; али властела нехтеде у *време* чути поштене савете и опомене великог државника *Ђурђа Смедеревца* Шта више, они се радоваху, где видеше једном, што давно желише, да се већ са ропцем бори држава, којој они ту исту судбу спремаше; но небијаху срећни, да својим силама то стање у Србији створе.

Тиме, што Мацари нехтедоше послушати Ђорђа, би изгубљен онај моменат, у коме источно хришћанство могаше са основом помислити, да ће се избавити притиска азиског Поцепану снагу хришћанства побеђивао је Турчин својом дивљачком снагом и својим лукавством Но Турчин са својим победама незаустави се на границама Дунава; као бујна струја прешла је опустошавајућа турска рука у Мацарску и пренела је тамо крваве заставе, под којима бојак бијаху, на срамоту европског света, кроз дуге године. —

На Косову и Мохачу написао је Турчин рецепт својом палом, а хришћанском крвљу, по коме треба Србин и Мацар да лечи своје државне болести. . . .

Ове две катастрофе ова два народа стоје у чврстој свези. Њих проучити, значи изнаћи најтање кончиће међународних одношаја на истоку.

Срби непропадоше на Косову, што их Вук издаде, ни Мацари на Мохачу, што њихови фратри не беху добри ђенерали. Грађа за ове несреће спремана је мало подаље. —

Но сва та зла дала би се већ сада и прегорети, само да су из њих поникла какова добра по ове народе; али од тога нема ни трага, јер видимо и у најновије време, да Срби и Мацари певају ону исту песму, коју певаше врло радо и наши дедови. —

Хоће ли плод певања такова бити онај исти, који и пређе беше? — Далеко гори!

Тада бија на коцки само вера и целина државна; а данас? *данас нам је у опасности народност.* Ми се морамо за то спремити, да обезбедимо свој будући живот, своје име и слободу.

Непријатељи наши са смехом прате наше узајмичке распре; својом пакосном душом пире ватру још јача неспоразумљења, подкопавају сваки корак нашег јавног напредка. Па хоћемо ли трпети, да то и даље тако буде? Ако се сада приближимо један другом, по народну ствар јоште доцкан није. А останемо ли и даље овако на странпутици, нико нам неће моћи подјемчити, да ћемо имати опаку будућност, какову желимо. —

Снага наших непријатеља јоште сазрела није; негубимо овако златне дане; тешко да ћемо их игда доживети. Ако нас далека прошлост није била кадра ничем добром да научи, бацимо поглед на скорашње дане. Сви знамо 1848-49; сви гледамо, као да нам је и сада пред очима, онај дуги ланац несрећа народних, што опасаше народ наш. А са чега дођосмо до толика зла? са наших неискрени неплеменити намера. —

Смејаху се непријатељи наши глупости нашој и смејаће се јоште дуго и дуго, ако будемо овако и у напред радили. —

Зашто немамо толико енергичне душе, да признамо, да већ живимо у времену, у коме бој бије свестан дух са предрасудама светлост са мраком, истина са лажом, наука са глупошћу; па ћемо зар колико толико помоћи своме злу.

Шта нас раздваја, шта нам смета да братску руку један другим пружимо, да се разумемо? *Неправичност*! Па зар и данас, после толики патња и несрећа, неможемо толико свести и поштења да приберемо, да један другом речемо: доста је свега било, што нам је снагу трошило, разумимо се, *у нашем споразумљењу наш је спас*!

На западу и истоку купе се црни облаци; поплава, која ће из њих потећи, разнеће наше наде, подавиће наша кућишта. —

Све ће то бити — неће протећи млого година; бујица догађаја однеће у далек заборав наше име, наше жеље, а тиме смо очитали народу, његовој будућности и његовим тежњама „вечну памет.“ . . .

СУЂЕЊЕ КНЕЖЕВИМ УБИЦАМА.

(Из Видовдана.)

Седница варошкога београдског суда од 11. *јулија по подне.*

(Продужење)

Придодати деловођи у помоћ секр. апелације (чита даље): Продужени испит од 27. Јуна.

Пит.: На преходном испиту од 14 о. м признали сте да вам је Љубомир или Марић казао пре него што је кнез убијен, да ће убити кн. Михаила у Топчидеру, а да треба побити и све, који су на влади код њега. У писменом изјашњењу своме, које сте поднели на испиту од 15. о. м, исказали сте како вам је Марић говорио противу кн. Михаила и његове владе, па да треба само мало бунице, а има један поуздан човек, који ће га убити, те после да се доведе на владу Петар Карађорђевић, но да сте на то рекли Марићу да не треба убити кнеза, већ нека се у згодној прилици пуца на њега неколико пута у више времена, па онда нека му се пошље писмо с потписом тајног друштва, а у истоме нека се каже да ће бити убијен ако неда оставку, па ће с тога сам отићи. А овамо опет доцније противно свему томе поричете и оно, што су вам ваши саучесници Љубомир

и Марић у очи казали, *) а међу тим довољно доказа има противу вас и иначе да сте и сами учествовали у овој завери. Према овоме комисија вас сада још позива, да јој опредељено и истинито кажете шта је у ствари што се вас тиче?

Одг.: Видим већ и сам да противу мене има доста доказа, па не ћу више ништа да кријем од онога, што је у ствари код мене, па ма ме шта постигло.

Што сам казивао на испиту 14 и 15. о. м., није онако, — то сам изрекао у страху и забуни, јер видим да је ово најнесрећнији случај, а ја до сад ни за мање случаје нисам никад био на испиту. Све оно, што су Лаз. Марић Љ Радовановић исказали на испитима својим противу мене, признајем сада да је онако, као што они кажу, и сто хоћу да кажем и сам шта је у ствари што се мене тиче:

Из дужег и чешћег разговора између мене, Љубомира и Марића, нарочито између мене и Љубомира, приметио сам одвећ велику нерасположеност њихову према кн. Михаилу и његовој влади, и њихову жељу да би их требало оборити. Ову њихову нерасположеност и очити говор, да се обори влада кн. Михаила, сматрао сам да произлази само из огорчења што су лишени слободе и части, па сам узимао да незначи ништа. Шта више — и сам сам се њима придружавао и био као једног мишљења, али то сам чинио само тога ради, да олакшам бризи и тузи њиховој.

Доцније већ приметих да они нешто и предузамају и раде да се доиста обори влада кн. Михала па дође на владу Петар Карађорђевић. То сам нарочито приметио из говора Љубомирова, но не бејах у стању да томе станем на пут и да за времена јавим где треба, јер Љубомир је нада мном владао, пошто су и он и брат му Паја моји пуномоћници у једној знатној мојој парници. Једном — од прилике око духова о. г. — каза ми Љубомир, да се код њих у Топчидеру предузима и ради нешто велико, и да друштво, које на томе ради, захтева од мене да у тој њиној радњи будем неутралан, па кад се сврши то важно дело, да будем на месту код робијаша и да пазим на робијаше да се никуд не мичу, а такође ни жандари, који су под мојом влашћу. И ја нисам могао друго чинити, већ сам му на то обећао моју готовост. На моје питање шта је то велико и важно, одговори ми Љубомир да се ради против кн. Михајила; а на питање: шта или како, т. ј. да л' да се убије или оставка изнуди од њега као оно од Кузе, или буном отера се из земље, — одговорио ми је да ће бити онако као с Кузом.

С овим њиним радом и с тим, што ми они тај њихов план овако саопштише, стоји у свези и оно писмо, које је поштар писао Орешковићу да се нешто ради противу кнеза. То је писмо у моје руке дошло онако, као што су казали Марић и Љубомир. Ја сам га задржао код себе, а и оно што сам био изнудио од поштара противно томе писму задркао сам такође код себе, на кад је после кнез убијен, сагорео сам сутрадан оба та писма, да се не би овај њихов план открио.

А кад је кнез већ убијен, ја нисам имао куд, но по датој речи био сам неутралан и нисам дао жандарима да иду у потеру за зликовцима, а и скаменио сам се био па писам знао шта да радим, кад видох где кнеза убише, а не да су му изнудили оставку, као што су ми казали да им је план.

Опомињем се још да ми је Љубомир и то казао, да пошто се оно велико и важно дело сврши, он ће — Љубомир — за време узети управу над Топчидером, док се неуреде ствари као што треба.

И ово је овако било што се мене тиче у овој њиовој радњи.

Предс.: Ето, Светозаре, сад си чуо испит па кажи је ли тако? — Св.: То је признање изнуђено. Предс.: Признај истину, јер твоје ислеђење слаже се са свима околностима, и по томе се неможе узети да си под притиском био, кажи дакле је ли овако, као што си код комисије казао? — Св.: Са мном су. кад сам у притвору био, — нећу казати власт, него чувари, кои су огорчени што је кнез убијен, чинили што није требало, па да се тога опростим казао сам што није у ствари, што се хтело. А да је тако, позивам се на г. Стевана Мирковића и на г. Конс. Русидеса, који су на испиту заседавали и којима сам се жалио шта чувари самном чине.*) Под таквим притиском морао сам признати. Ето тако је то било.

Предс: Доцније ћемо чути шта ће рећи сведоци, на које се позиваш у смотрењу притиска, под којим велиш да си ствар признао. Али то твоје признање слаже се са свима околностима, а да се заиста слаже, о томе ћемо се одмах уверити. Нека се прочита испит Љ Радовановића од 22. Јуна.

Придодати у помоћ деловођи секр. мин. правде Мил. Дамјановић (чита): У след казивања Л. Марића и П. Радовановића узет је данас накнадно на испит Љ Радовановића.

Пит.: Кажи нам да ли је пред убиство кнежево ухваћено у заточ. кући какво писмо, које је заточеник поштар Ник. Димитријевић написао био г. Орешковићу, како је то писмо ухваћено, каквог је било садржаја, и шта је с њим урађено?

Одг.: Јесте, било је доиста ухваћено једно писмо, које је тај поштар писао Орешковићу. Пандур Риста Марић имао је по заповести управитеља Св. Ненадовића да пази да заточеници не шиљу куд тајно каква писма и да та писма хвата. Пред св. тројице о г. показа пандур Риста мени и Марићу једног дана неко запечаћено писмо, за које рече да га је нашао у прљавим пошт. кошуљама, које је поштар опремио био по робијашу на прање жени својој у Београд. То је писмо гласило на пошт. жену. Ја казах пандуру Ристи да писмо преда управитељу То је било пре подне, а управитељ је тада био у Београду. У подне дође управитељ из Београда и сврати се к нама у заточ. кућу, пандур Риста преда му то писмо, и он га отвори у мојој соби. У томе писму бејаше још једно писмо, упућено на пошт. шурака Михаила; он отвори и ово писмо, а у њему бејаше и треће, упућено на Орешковића. Управитељ отвори и то Орешковићево писмо и прочита га. У том писму стојаше: „Поверио ми је Љубомир (а то као ја) да се овде нешто плете противу нашег светлог владаоца, јер се код Љубомира скупљају сумњиви људи, које ја познајем, као: Видоје, Рогић и Милош из Бољеваца, и што ће бити, биће сад о тројицама. Нек се намести човек који ће на то пазити па ће се ухватити. Јавите ово коме треба.“ У том писму беше и једна уска цедуљица као додатак, у којој стојаше написано: „У ово је уплетен и управитељ.“ То писмо и цедуљицу читао сам и ја, а после зовнусмо и Марића из његове собе, те и он прочита, и договорисмо се сва тројица шта да се ради с тим писмом Ја говорах управитељу нека писмо преда министру на поступак те да се извиди, јер сам уверен био да поштар од ствари ове не зна ништа, и што није истина да сам му ја то поверио; он је то за мене измислио. Марић опет говораше му нека гледа да како год затушка ту ствар, да се не износи на јавност, како се не бисмо ухватили у овој нашој намери. На послетку оста на томе док не дође брат мој Паја да видимо шта ће он за то рећи, и ја одмах једном цедуљком позовем Пају који и дође брзо по подне. Паја говораше управитељу као и ја да узме то писмо у поступак и достави министру. Али управитељ се присети и рече: „Сад ћу ја узети од поштара друго писмо где он каже да је то све лагао.“ Па с места одазва поштара собом својој кући, и после неког времена — од прилике за 1. сат, — донесе доиста друго писмо, које тада беше поштар написао њему да је лаж све оно, што је писао био у писму, упућеном Орешковићу, и да је то све лагао из нужде да би се што пре ослободио заточења. Шта је после било од тих писама, ја не знам, а сва су остала код управитеља.

Предс: Прочитајте и испит од 24 Јуна. — Придодати деловођи у помоћ секр. правде (чита даље): Продужени испит над туженим Љубомиром.

Пит.: Па толике опомене комисије ниси отпре хтео казати за ово писмо поштарево. Из тога је сад доказ да имаш још више казивати о управитељу Св. Ненадовићу, и да ти је познато све, шта је он радио у овом злочином делу. Зато те комисија позивље да јој искажеш све истинито шта је управ. Светозар радио у овој ствари и с киме се договарао?

Одг.: Казаћу истинито све шта је било и шта је рађено са Светозарове стране у овој ствари. Кад је између мене, Паје, Марића и Рогића закључено било да се кн. Михаило убије у кошутњаку, ја сам по наредби Пајиној и Марићевој имао да сваки дан после подне идем к управ. Светозару како бих га навратио у случају ако се убиство изврши да скупи своје жандаре око апсане и с њима да чува робијаше. Ја сам ишао тако 3—4 дана; но, видећи да је та наредба неразумна, јер и да сам слободан човек био, опет би морало пасти у очи што из дана у дан безпослен долазим к њему, нисам му после одлазио неколико дана, него сам или седео пред илицом или под каквим дрветом Једног вечера седели смо ја, Светозар и Марић пред илицом, тица паун зајаука од конаћке стране, а Светозар у два три маха рече: „За газдом!“ Марић се грохотом насмеја и пронички рече: „Сиромах Сергије, шта ти је он крив?“ Јер Сергију зову газдом у Топчидеру. Паун је тица државна, па ја и Марић разумели смо да Светозар реч ту „за газдом“ односи на кнеза. После тога, кад сам из овога а и из других речи и мигова пре тога видео Светозарево расположење, на дан два ли, не знам извесно да л' у мојој соби или у његовој кући, кажем му ово: „Знаш ли ти зашто ја долазим к теби?“ Он ми одговори: „Нисам ја луд, знам ја све, и ако се чиним да не видим ништа.“ Ја му на то рекох: „Е кад знаш, а ти чуј. Овде ће се овог времена урадити у Топчидеру једна велика ствар. Људи који њом управљају, рачунају на тебе, и траже да будеш неутралан па се штадогодило. Твоје је само да сазовеш жандаре да буду код апсане и да чувају робијаше, кад се изврши та велика ствар. Од мене не захтевај да ти више казујем јер и сам велиш да знаш.“ Он је казао: „Ја и не ћу ништа више да ми кажеш, а чинићу то што се тражи од мене.“

Из овога, што сам до сад рекао, уверио сам се да је Светозар знао да се ради да кнез буде убијен, и он је после ту ствар потпомагао овим начином. Једном у Априлу месецу дође к мени и Марићу и каза нам да му је писао др. Белони да му у Топчидеру испразни ону кућу, где су заточници. Марић му рече: „Не дај, куме, ако Бога знаш, барем још за 15—20 дана, док ја мој посао не свршим, а после шта ти драго.“ Он је сутрадан отишао у Београд, а кад се вратио казао нам је да је наговарао др. Белона те је одустао и за сад се не ћемо премештати оданде. — Неки робијаш Сретен, који је у кошутњаку чувао козе, смео је једном код хајдучке чесме Марића и његово друштво те не могоше тад убити кнеза. Одмах како се вратио из кошутњака, рекао ми је Марић да кажем Светозару нека се тај робијаш Сретен уклони оданде. Ја сам му казао: „Рекао ти је Паја да онога Сретена уклониш из кошутњака.“ И он га је после други или трећи дан уклонио. — Најбоље пак, да је Светозар за целу ову ствар потпуно знао, види се из овога, што ћу сад казати, а то ће и Марић потврдити. На неколико дана пред убиство дошао је био кнез у Топчидер па це слазећи с кола код конака отишао путем право кошутњаку, а пред капијом кошутњачком окренуо насипом испод брда на белу чесму па пред заточ куће и стаклене баште испод парка оним путем вратио се у Београд. Кад је кнез на том повратку прешао преко ћуприје испод парка, родбина му је ишла на колима путем поред механе крај чардака и отишла за њим у Београд. Жандар, који је тада дошао до конака пред кн. колима, стојао је код конака и чак на сат и по, пошто је кнез отишао, дође пред заточ. кућу и запита тамошњег жандара: „Где је кнез?“ Жандар му рече да је кнез отишао у Београд још пре једног сата и више, а он за тим оде. Ни газда Сергије није знао где је кнез, а то се види из тога, што је застава све непрестано, и по одласку кнежеву, стојала дигнута, а знамо да се спушта и са свим скида, чим кнез оде из Топчидера. Сутра дан дође управ. Светозар к мени и Марићу па рече: „Е, ја сам за цело био уверен да је синоћ посао свршен, јер сам видео к еза кад је у кошутњак отишао, а нисам га видео кад се вратио.“

Пит.: Је л' ти управ. Светозар дао какве ликове Персиде, жене, и Петра, сина Карађорђевићева? Кад је то било? Где су ти ликови и од куда су Светозару? — Одг.: Прошле јесени дао ми је доиста управ. Светозар два фотогр. лика, један Персидин а други Петров. Од куд му ти ликови не опомињем се да сам га питао и да ми је казивао. Те ликове он није ни крио, стојали су му увек у албуму на столу. Оба та лика показивао сам онда Марићу, и том приликом остала су код њега у његовој соби. И то су она 2 лика, о којима је питан Марић на претресу.

Пит.; Је л' истина да си још одмах кад је тамо на заточење доведен био поштар, говорио Светозару да наредп да се пази на тог поштара да не прокљуви овај ваш посао о убиству, јер је увода? — Одг.: То нисам говорио, или управо не опомињем се да сам то говорио Свегозару, а и он сам зна поштара боље него и ја, јер га је познавао у Ваљеву.

Пит.: Јеси ли казивао не давно Марићу и Паји у разговору, да ти је управ. Светозар, кад си с њим говорио о овој завери, казивао да је он још раније долазио на мисао да се кнез убије у Топчидеру; да је за то одредио био два поуздана робијаша од којих је један умрио а други је и сад жив, па да му је ил' смрт тог робијаша ил' друго нешто намеру покварило те оста неизвршена? — Одг.: Могућно је да сам казивао Марићу. али то ми Светозар није никад говорио. Марићу сам могао говорити тога ради, што ме је непрестано корио што не идем Светозару, па сам га се желео отрести.

Пит.: Имаш ли још шта казати о Светозару? — Одг.: Не знам више ништа, а ако ми још шта падне на памет, јавићу се сам и казаћу.

Пошто ми је овај сад испит прочитан, приметио сам да је у почетку првог мог одговора записато друкчије но што сам казао у опоме, где се каже: „Кад је закључено било између мене, Паје, Марића и Рогића да се кн. Михаило убије у кошутњаку.“ Ово сам ја изговорио овако: „Кад је закључено било да се кн. Михаило убије у кошутњаку“, а не „између мене, Паје, Марића и Рогића.“

Предс: (к туж. Светозару): Е сад си чуо шта Љубомир за тебе каже. — Св.: Господине, он може говорити шта хоће, то није истина. — Предс.: Хоћеш ли да ти Љубомир то и у очи каже? — Св.: Слободно, нека каже — Предс.: Нека се доведе Љ. Радовановић. (Љубомир буде доведен.) Љубомире! Ти добро знаш шта си код комисије говорио за Светозара, а нарочито за писмо поштарево, за Сретена робијаша и за одлаз кнеза из Топчидера у Београд, како си се разговарао о томе свему са Светозаром; зато кажи и опет све што знаш. — Љуб.: Ја сам то већ казао код комисије.

Предс.; Не чини ништа, кажи и опет. — Љуб.: Ево како је то било да истину кажем, јер сутра полазим на онај свет пред највишег судију. Жао ми је Светозара као брата мога Паје, али је ваљда несрећа тако хтела, да и ја будем с њиме помешан и да му сада истину кажем, и ја то морам чинити, јер идем на онај свет. — Постојала је наредба од управитеља, да сва писма, која заточници шаљу, управитељ прегледа, па тако је било и с пошт писмом. Ја и Марић седели смо на клупи кад ето ти пандура Ристе где носи једно писмо. Кад дође к нама, каже нам: „Ево једно писмо од поштара Николе.“ А ми га на то запитамо: куда га носи, и он рече: „Носим га г. управитељу, јер је казао да му свако писмо треба донети.“ Кад се после управитељ врати из Београ, дође к нама и Риста му преда пошт. писмо, а управитељ узме писмо и отвори га. То је писмо управљено било на пошт. жену, а у њему је било још једно друго, а у овом опет неко треће писмо. То друго писмо писато је Мат. Бану да се смилује на њега, јер има ситну децу па нека гледа да га избави, и моли га да преда писмо Орешковићу, а треће је писато Орешковићу. У њему је написато да се овде велика несрећа спрема за господара и да код Љубомира долазе П. Радовановић, В. Ивковић, С. Рогић и још њих тројица, које не познаје. А осим тога била је још и једна цедуља од прилике као прст широка, и на њој стојаше написано да је у томе и управитељ помешан. После тога кажемо ми да би требало да дозовемо Пају па да видимо шта ће он казати, па тако и буде. Кад Паја дође, кажем му ја да би најбоље било да се та ствар извиди, а Марић на то рече: „Немојте, браћо; него боље ће бити да ми ту ствар мало завијемо.“ А Светозар опет рече: „Ја ћу већ видети шта ћемо и како ћемо радити.“ После тога отишао је поштар к Светозару, а Светозар доцније опет дође к нама и донесе контра писмо, па каже да је поштар признао да је оно лаж што је писао Орешковићу, а то с тога, што му је Светозар казао да ће одмах ићи министру да јави ако је истина

(Продужиће се.)

---

*) Оба ова зликовцима суочена су е оптуженим у два маха, 18 и 25. Јуна.

* Као што ће се из даљег тока ствари видети, ови исти сведоци, на које се кривац позива, по захтевању његовом призвани јавно су пред судом исказали да је све лаж, што овде говораше о притиску.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ВОЙСЦИ.

I. Предлог закона о войничкой сили.

(Продуженѣ)

§. 31. Путем редовнога предстаяна бива увршћиванѣ у войску (ратну марину, и зем. обрану сваке године у доба међу 15 ян. и 15 марта; фактично време службе починѣ од 1. окт. исте године (§. 4).

§. 32. Предстаянѣ на войску обвезаних, кои спадаю у округ регрутованя, бива по реду класа узраста и у свакой класи узраста по жребаню средством мешовитих комисия. Сви младићи рођени међу 1 ян и 31 дек. исте године чине једну класу узраста и именую се по години узраста. За увршћиванѣ позиваю се 3 класе узраста. Различним оделѣньима войске и марине увршћую се, са могућим уваженѣем желя увршћених, за ньих найспособния индивидуа; увршћени, осим санитетског корпуса, приделиваће се исключиво само уг. трупама. По конечном престаяню контингента за войску и ратну марину, као и за накнадну резерву, има се сувишак за ратну службу способних од 3 позване класе узраста по рекрутационим срезовима у зем. обрану уврстити. Пошто су у накнадну резерву увршћена индивидуа према своїой способности у пописним листама за различне трупе прибележена, оставиће се у миру код свога грађ посла, и само у случаю рата употребиће се на заповест Н. В према своим годинама за попуњенѣ войске или зем. обране. После рата опет ће се у своє пређашнѣ станѣ одпустити из войске позвани накнадни резерваши. Они на войн. службу обвезани, коима се у трећой класи узраста за време дало ослобођенѣ од службе (§. 17), кад у четврту класу ступе, уврстиће се у накнадне резерваше. С концем декембра године, када резерваш навврши свою 32. годину, престає за њега дужност службе у резерви.

§. 33. Кад за ступанѣ у войску обвезани при редовном ставляню недоће, то му се накнадно ступанѣ има удесити са употребляванѣм зак средства; а међутим има се на његово место уврстити у пописной листи први за ньиме способни индивидуум, кои би иначе б о у резерву увршћен. По место оног броя недошавших, кои ће се за 4 месеца од заключеня времена за увршћиванѣ, по среднѣм промеру способности за ратну службу, по прилици моћи дати у войску и ратну марину, имаю се међу онима са найвишим броем жребаня увршћенима найстарие класе узраста исто толико као накнадни допунячи означити, али у обичним околностима одпустити на 4 месеца на одпустку. За накнадно испунѣанѣ пропуштене дужности за предстаянѣ допуштено време протеже се до довршене 36 г. (§ 16.)

§. 34. Они на предстаянѣ обвезани, коих се приманѣ у войску (ратну марину) или зем. обрану од стране милитарске односно зем. обране ускраћує, могу на искане грађ чланова комисие ставлѣни бити пред мешовиту комисию на надпрегледанѣ ради решеня. Решеню ове комисие имаю се подвргнути и она за войн. службу обвезана индивидуа, коя, пошто су већ предана войсци (ратной марини) или зем. обрани, за 4 месеца, рачунећи од увршћеня им, буду означена за одпуштанѣ ер су неспособна. Против решеня ове комисие неможе се апеловати.

§. 35. Трошкови предстаяня за жребанѣ и асентованѣ носи сваки за войн. службу обвезани; сиромашни имаю се подпомоћи од стране обштине, коя има носити и трошкове местног старешине и зван. пратнѣ на войн. службу обвезаних. Путни трошкови оних, кои се имаю наново прегледати, као и додате им пратнѣ, падаю на терет држ. каси. Сви остали трошкови издаю се у смислу за зван. пословане дот. власти постоећих прописа.

§. 36. Резерваши су обвезани за време своє резервне дужности на трократно вежбанѣ у оружю, коє трає найвише 4 неделѣ. Свако сазиванѣ у активну службу урачуна се као вежбанѣ. Осим тога држе се од ньнове стране сваке године у есен контролни прегледи, али ови несмеду дуже траяти од єднога дана. Упражняванѣ оружѣм и контролни прегледи зем. обране определѣни су у закону за зем. обрану.

§. 37. Ко є свою дужност у активной служби у войсци или ратной марини одслужио, ако му є далѣ задржаванѣ користно по службу, допустиће му се, у место да у резерву пређе, да преко ове последнѣ обвезаности настави свою активну редовну службу од год до год као своєволац продужи Материялне користи, коє се даю на тай начин и у таквим условима своєвольно далѣ служећим подофицирима, биће уређене особитим наредбама. Ова определѣня простиру се и на подофицире и зем. одбранителѣ, кои активно служе код кадра и оделѣня зем. обране.

(Продужиће се)

ДОПИСИ.

Б. — У **Београду** 31. юлия. Од заоставших учестника убиства налазе се неки у полиции, а неки у тврђави У обште очекива се, да буду казнѣни, а неки люди ради би, да се то како забашури. Власти би требало бити на опрезу од ласкателя, да непане у замке, ер се мрежа плете нова, у кою да се сурва ово сачувано. На ово нек се осврћу они, кои се тиче: а ми говоримо по искреном осѣћаню држећи се начела обштег народнѣг благостаня.

Из Карановца доведени су неколицина, кои су уплетени у убиство. Неможе бити, да се све одкрити неће

♁ У **Београду** 1 августа. Речено є, да су Шаранци и Дробняци посредованѣм Црне Горе подчинѣни турской власти; али у том подчиняваню мора се узети то, да су єдни и други морали постићи неку автономичну олакшицу, ер без тога не би имало ни вредности ни смисла то посредованѣ Далѣ се вели, да ће се Осман паша састати са црногорским кнезом Николом под Острогом Састанак тай морао би имати неки задатак о пограничним одношаима, а понайвише о Ерцеговини. Кад Турци пристаю на неко сближенѣ и мирне одношае, онда би морали настояти више око постояног мира, кои се иначе утврдити неће, ако сва Ерцеговина недобие неку автономию. Око тога требало би настояти Црной Гори; єдно да олакша судбу оног народа, а са друге, да олакша свой собствени положай, да избѣгне погранична трвеня, а и сама порта, да немора непрестано држати Ерцеговину крвавим разбоиштем. Ерцеговина добивши свою автономию, би се задовольила и не би изгледала на иззаграничну диверсию, она би живила спокойно, прекратиле би се пограничне заѣвице и свака недоразумѣня Обично люди задовольни немаю никакве потребе опирати се, ер здрави разум доноси нетитрати се са оним, што се има, и метати на ризик за оно, што ние сигурно да ће бити. Ерцеговина просула се или разточила у свему, и њой є мирни живот од найвеће потребе. Остане ли пак притисак по досадашњем, онда се ние ни мало чудити, ако се люди упусте у борбу за людску слободу, и то или на смрт или на живот. Лишен слободе и безбѣдности, мора є тражити макар било и четвороношке, док є пешаће, нестече, или неизвоює са мачем у руци.

Црна Гора узевши начело олакшаванѣ судбине браће свое у Ерцеговини, имала би настояти, да се ово оствари Она би тим правцем помогла и себи и Ерцеговини и разур єдни и други би се одклонио. Благостанѣ народа ние оно, кое се брои за данас, за привремено, већ оно мора имати тврди основ, мора се више осврти на будућност. Лоше се она кућа подиже, коя нема приуготовлѣне грађе — даклем треба и грађе и майстора.

Црногорски кнез Никола има осѣћаня и волѣ за унапређенѣ оног народа, па као што има, онда остає само начин; а начин є тай, да нетражи подчиняванѣ неких села у Ерцеговини, са коима се неможе разбогатити Црна Гора, већ само изазвати трвеня са Турцима, коя су штетна по обе стране а резултат слаб и ништав; него главни є задатак: настояти код Турака, да се Ерцеговцима даду права, макар да остану под турском влашћу. Турци се не би томе толико опирали, колико би се опирали ширеню Црне Горе у Ерцеговини; ер ту не биваю побуђеня собствених користи, већ побуђеня човѣштва, коя налазе обштег одзива, обштег одобраваня. Турцима се чини люта срамота, да што ко отме, али се поносе, кад се брои, да су они сами израчунали, да є Ерцеговина за ньих изгублѣна; па ако су о том добар рачун уватили, онда за да одложе тай губитак, скопчан са сукобима и крвавом борбом, лакше им є дати Ерцеговини автономию унутрашню и утврдити мир у свой оной краини, него ли стаяти непрестано на опрезу, разуравати и онако банкротирану касу и сав онай народ, ер док год такво натегнуто станѣ постои, сваки рад, свако предузеће обуставлѣно є, а то люде и државу доводи до разура и ништавила.

Београд 3. авг. Одавде є отишло 12 офицера у табор код Брука, где ће Аустриска войска држати велике маневре. Овде ће бити велико авансованѣ код виших офицера. Такођер се чує, да ће две неделѣ дана учебна чета, академия и две чете пионера изићи под шаторе на єдан сат од Београда, где ће се упражнявати практично.

♂ У **Београду** 4. августа. У идући четвртак, тако се каже, биће претрес осталих завѣреника убиства. Майсторовић показао є доста, али и његово показиванѣ знаће се болѣ и ясние на претресу. На основу његовог казиваня оковани су: Станоевић и Єф. Гавриловић. Ова су обоица била затворена іош у самом почетку, па почем први зликовачки транспорт неоћаше одкрити свое друштво, држало се, да они немаю учешћа, и говорило се, да ће бити пуштени. Сад испада друго. Сви у подозреню означени у том су црном колу.

Инкримирани допис у „Напредку“ 58. бр. као да є истинит У „Световиду“ изиће о том неко објасняванѣ; а осим тога, већ зна се, шта є у томе допису било, и сваки се чуди, да є могао бити брой узапћен, у коем се скидаю неке образине. „Напредак“ є свагда бранио интересе Србске, а удаљавао се од бургиящких начела Има „републиканаца“ овдашньих, кои се нестиде говорити, да є „Напредак“ био плаћан од пређашнѣ владе, а то є гола лаж; а онай, кои држи, да є истина, нека посвѣдочи, и док недокаже, сматра се непоштеним човеком.

По начелу таквих малоумняка, сваки, кои є приятель влади србской, тай є подплаћен, даклем сав народ србски прима плату и подплаћен є, што се слаже са начелима владе и што не устає против нѣ! Влада блаженопочившег кнеза Михаила ние била тако рогата, а да є била рогата то би изнайпрве морала бости оне, кои праве преврате. Саданя влада, тако се надамо, ограничиће лармаие и превратнике, кои знаду сипати похвале и кадити, док им у рачун иде, док имаде изгледа на већа звания и више талира, а док им се стави граница ньиховой безграничности, опет ће подићи ларму и тражити преврате. То нам показує прошлост. Кад се што ради и говори, валя радити и говорити са начелом, са основом и истином, неосврћући се на ничие личности. Случавало се, да є „Напредак“ неке пута код пређашнѣ владе полежао у министарству, али є опет пропуштан, знаући да є истина и ако є по немила била. Нетреба нарочита извртаня, али се истина може и мора говорити. Правац „Напредка“ одобрава сваки честити Србин, а што бургияши неодобраваю, то они тим показую, шта су. Нама се чини, да би требало тай куколь решетати, и то на велико решето. Не желим бити пророком за тай куколь, али се боим, да ће га доцние наше старешине са великом муком морати требити.

Из **Темишвара** 2 авг. Шта урадисте, за Бога, са нашим славним мужевима! Та ваш овдашњи дописник І. С разлютио є сажалѣня достойне овдашнѣ „тићевце“ до живца, па оће у своїой лутини да се искидаю. Они да су од она два спалѣна табака папира валюшке направили и појели, сигурно неби им тако засело било, као што им є сад, читаући у „Напредку“ описание свое од І. С. Има међу тим деляма и таквих, кои су се од силна єда на „Напредак“ и и његова дописника формално, поболела па нису први дан могли ништа ни да єду. Кад оих я знао тог вашег дописника, бих га валяно почастио, ер истину, баш им є истину у зубе рекао.

Но да видите чуда, какав се тек синоћ у Темишвару начини сиясет! Ваш протерани градоначелник (сад „протеран“ ние код тићеваца увреда) искрсну ючер од некуд у Темишвару. Кад то зачу она чета храбра, потрчаше по вароши и скупише своих 20—30 машала, те начинише славном тићу бакляду, какву іош нико ние имао у Темишвару; кад кажем: какву овде іош нико ние имао, онда можете себи представити, да є нешто уђе од мачие свирке испало. Ако є славни тић од своих присних чуо, шта темишварски свесни грађани о нѣму и той у нѣгову почаст начинѣной бакляди, разговараю, сигурно неће толико благообразан бити, да се у Темишвару кои дан дуже задржи и шета. — Но о томе свему вальда ће ваш дописник І. С. више писати.

ПОЛИТИЧНЕ НОВОСТИ.

ПЕШТА Међу писмима, коя су узапћена код Трипковића, секретара кнеза Карађорђевића, нашле су се и квите, кое є кнез узео од оних, коима є новце давао на убиство топчидерско и на преврат у Србии. Из тих писмена ушло се у траг важним другим пословима.

ПОЖЕГА Варош Пожега и жупания пожешка заключиле су о свом трошку трасврати гвоздени пут од Осека на Нашице, Пожегу, Пакрац, Кутину до Сиска У том послу послаће се Н. В краљу депутация.

ГРЧКА Са Кандие опет се явља за победу крста над полумесецом.

АРБАНИЯ. У Скадру се крваво побише Миридити са Турцима. Турска войска умешала се у кавгу. Силни су ранѣни и мртви. Повод є овай Покойни кнез миридитски Биб-Дода добио є на свой гроб почастнога стражара услед налога турскога юзбаше; али Исмаил паша, губернатор скадарски, то забрани, и тако стражу уклоне са гроба 15. юлия Ноћу међу 18. и 19. юлия отворише Турци гробницу Биб-Доде, и сутра дан нађоше му трупину неколико корака од гробнице, лице сво нагрђено, очи му избодене, руке растегнуте, а крст на челу му изломлѣн Услед овог грозног дела француски конзул демонстровао є код Исмаил паше (ер є Биб-Дода био католик). Богато руво Биб-Доде и сав украс на њему ние био дирнут, дакле нису злодело учинили обични злочинци, но баш фанатици мусло мани, кои су у покойнику хтели погрдити христову веру и Миридите. На исканѣ француского консула Биб-Дода наново є 19 юлия свечано погребен. Али као што се види, мира ние, но є дошло до крви.

У Скадар дошао є нови мутесариф Репид паша. Исмаил паша скинут є са губернаторства а над целом провинциом глава є Омер Фейзи паша.

ЗАБАВА СРБКИЊАМА

V. књига,

у којој је III. свеска (последња) класичнога Романа

Последњи дани Помпеја,

што га је с енглескога од Булвера превео Лаза Костић, сад је готова. Ова је свеска од свију досадањих свезака највећа обимом. Цена је свесци 50 новч. Цели овај роман у три свеске (око 750 страна) стоји 1 ф. 50 н.

Садржај прве четири свеске „Забаве Србкињама“ ово је:

I. свеска. Приповедке Н. В Гоголја є руског превео Ђ. Поповић. I. (Сорочински сајам. — Вече уочи Иван-дана. — Ноћ уочи божића. — Записници сишавшега с ума.) Ова је свеска сасвим распачана.

II. свеска. Приповедке Н. Г. Гоголја II. (Стари свет. — Страшна осва. — В. Роб. — Невски проспе кт.) Цена 50 н.

III. свеска. Последњи дани Помпеја роман Е. Л. Булвера, с енглеског превео Л. Костић. I. Цена 50 н.

IV. свеска. Последњи дани Помпеја II. Цена 50 н.

Само наручбине с новцима уважавају се. Наручбине нека се изволе послати уредништва „Напредка“, или уредништву „Данице“ у Н. Саду.

Приношлано.

200,000 форинти а. вр.

могу се добити 1. септембра 1868 по р. ако се у менитељской радњи подписаних купи

промеса од државне лутрие 1864.

Такове промесе продаемо

по 2. 50 н. и 50 н. штемпли

и шаљемо п. н. купцима автентичну листу одвлачеия бесплатно и франко

Ко узме 10 комада, добие єдан комад прида, а код веће куповине пристоян рабат.

Наручбине са стране одмах се извршую.

Вишня и Дайч

менитељска радня, дунавска улица, 18—19. у Н. Саду.

5—10

ТРГОВИНА.

ТЕМИШВАР 2 авг. (Допис) Ове неделѣ скочила є боля шеница са 10 н. по ваг. ер нема довольна довоза. Цена стара шеница 4 ф. нова ф. 3.10—4.10 раж ф. 2.50—60 н. кукуруз ф. 1.80—90 но. зоб ф. 1.30—35 н. са 10 проц. єчам ф. 1.92—2 ф. Спирит готова роба без бурета 45 н.

Т. К. — НОВИ БЕЧЕЙ 3 авг. (Допис) Ове неделѣ имадосмо опет 2—3 дана помало кише; довоза слабо до четвртка, у четвртак чрез бечкеречка вашара пође довоз тако як, да су много око 11 сати амбаре позатворали, ербо тек што врћи почеше, па оваки довоз поче бити; а шта ће бити, када овршу. Цена є почела са 6 ф. 50 н. дошла є до 7 ф. 20 н. и остаде засада на 7. ф. Купаца мало на жито имамо. Када є люди овршу и оволико купаца узимамо ни жито, особито невиђени добра по являню са горньи пияца, лако може жито доћи на 6—5 ф.

У потисю бачком жито є по 6—7 ф. єчам 3 ф. 60 н зоб 2 ф. стари кукуруз на 4 ф. држи, ко га има у квантуму. Нови кукуруз добар род показує, ако Бог време да, да сазре.

Тиса є добра за пловидбу лађа

ПЕШТА 3 авг. Житна радня ние била ове неделѣ врло жива, продало се шенице 90,000 ваг. ценом старом, само што су лопине мало попустиле. Раж се слабо довози, но слабо се и купує, зато се цене єдва одржале, продало се 20,000 ваг. Єчма 30,000 ваг. болѣ врсте мало скочиле, лошие попустиле. Зоби 20,000 ваг. скочила є на ф. 1 65—75 н. Кукуруза 20,000 ваг. са 5—10 н. скуплѣ. Брашно се држи на цени.

Цента свинѣтине ф. 26.50—27.50 н. говеђине 26—29 ф. Вашар од вуне канда неће бити

особито добар, спрам јулија пала вуна са 12 ф. Репица ф. 4.75—5.50 н. Олај непролази Шљивовица непролази Свињска маст добро є пролазила и цена є скочила на 38 ф. с буретом Сланину слабо купују, али се цена држи. Суве шљиве старе неузимаю, нове капаришу по ф. 8 50—10 ф. Шећер скаче. Меда нетраже, исто ни воска. Шипарке добре мађарске 18 ф.

Овчиє коже непролазе, цена 115—125 ф. лаке, тешке 135—140 ф. за 102 ком. јагњеће србске црне старом ценом, турске и ердељске црне 80 ф. за 102 ком козиє коже непролазе цена им до 120 ф. пређе 80—90 ф. Учињеє коже добро се држе на цени.

ПЕШТА. 5 авг. Због јача довоза пшеница є мало попустила и продало се 20,000 ваг. Раж по старом и слабо пролази, єчам болѣ сорте купују и цена се држи, Зоб траже јако и цена се утврдила, кукуруз се добро држи на цену Вина слабо пролази, єр продавци нерадо попуштати онолико, колико би купци хтели Олај за єсен капарисан са 22. ф.

БЕЧ. 5 авг.. Дотерано є 3265 волова цена на центу ф. 29.50—31 50 н.

БЕЧ 2 авг. Шенице се продало до 18,000 ва. банатска у Бечу 5 ф. 10 н. бачка стара у Ђуру 4 ф. 70 н. раж словачка у Бечу 3 ф. 50 н. зоб мађарска ф. 1.88—2.5 н.

НАЙНОВИЄ.

Праг. Чеси и Пољаци договараю се, да неиду у дотичне земаљске саборе. У Чешкой узбуђеност код Чеха непрестає

Беч. Овамо єдошао генерални ађутант руског цара и био є код Н. В. ц. на аудиєнции, о коіой се ништа известно незна, но тим се више нагађа. Посебице мисле, да се ту ради на зближеню Русиє Аустриє и Пруске с погледом на могуће, немире у Француской.

Скадар. Турци и Миридити овдашњи іош се бију међу собом. Аустрия є послала свою войску на границу. Шат ни Црна Гора неостане са скрштеним рукама, кад іой у суседству колю хришћане.

Бечка берза од 5. августа

5 проц. нар. заим с як.-јул. кам.			—	62.—
„ „ „ „ апр.-окт „			—	62.20
Металици —	—	— —	—	58 30
Лозови 1839.	—	— —	—	170.—
„ 1854.	—	— —	—	78.25
„ 1860.	—	— —	—	86 80
„ 1864.	—	— —	—	96 70
Комска рента	—	— —	—	24.—
Зем. растер. угарске	—	—	—	76.75
„ „ там.-славонске	—	—	—	74.—
„ „ хрватске	—	—	—	76.—
Акциє нар. банке —	—	—	—	730 -
„ кред. завода	—	—	—	211,50
„ држ. жел. —	—	—	—	246 60
„ потиске жел.	—	—	—	151 —
„ дун. паробр.	—	—	—	533.—
„ пешт. ланч.	—	—	—	438.—
Зал. писма угарска	—	—	—	92 25
Лозови кред. завода	—	—	—	136 75
„ дун. паробр.	—	—	—	94.—
„ трст. —	—	—	—	120.—
„ будимски —	—	—	—	32.—
„ Естерхази —	—	—	—	170.—
„ Салм —	—	—	—	38.—
„ Палфи —	—	—	—	33.50
„ Клари —	—	—	—	33.—
„ Ст. Женоа	—	—	—	32.—
„ Виндишгрец	—	—	—	20.—
„ Валдштајн	—	—	—	22.—
„ Кеглевић —	—	—	—	15 50
„ Рудолф —	—	—	—	14 75
Сребро —	—	—	—	111 75
Дукат —	—	—	—	5 39
Наполеондор —	—	—	—	9 07
Империјал —	—	—	—	9 11

Пештанска берза од 5. авг.

Пешт. ком. банка	—	—	—	640.—
„ зан. „	—	—	—	257.—
„ штед. акциє	—	—	—	1550 —
Будим. „ „	—	—	—	440. -
Пешт. вал. млина акциє	—	—	—	1150 —
Ланчаника —	—	—	—	439 —
Тунела —	—	—	—	95.—
Уг. др. осигур. —	—	—	—	640 —
Сегед. парн. млина	—	—	—	620 —

Телеграфисани бечки курс од 7. августа

5 проц. металици —	—	—	—	58.50
Нар. заим —	—	—	—	62 50
Акциє нар. банке —	—	—	—	731 —
„ кред. завода	—	—	—	211 —
Лондон —	—	—	—	114 95
Сребро —	—	—	—	112 50
Дукати —	—	—	—	5 45

ПАРОБРОДСТВО.

Н. Сад — Земун: св. дан (осим четвртка и петка) у пол 8 с. ю.
Н. Сад — Оршавачетв полак 1. сати ноћу.
Н. Сад — Пешта: сваки дан (осим четв.) поноћ.
Земун — Сисак: четвртак пре подне.
Сисак: — Земун: понед. јутро.
Земун — Сегедин: недеља четвр. подне.
Сегедин — Земун: среда субота јутро.
Брчко — Београд: суботом.
Шабац — Београд: пон. среда, субота.
Београд — Градиште: нед. уторн. петак
Београд — Оршава: уторн. јутро.
Оршава — Београд: среда јутро.
Градиште — Београд: понед. четв. субота.
Београд — Шабац: нед. уторн. четвртак
Београд — Брчко: петак.

ЖЕЛЈЕЗНИЦЕ.

Беч — Базиш.

Беч, пол. 7 с. 45 м. јутро 8 с. — м. вече.
Пешта, пол. 5 с. 19 м. поп. 6 с. 31 м јутро.
Сегедин, пол. 12 с. 12 м. ноћ. 2 с. 55 м. поп.
Базиш, дол 9 с. 1. м. јутро до Јасенова

Беч — Базиш

Базиш, пол. 5 с. 55 м. поп.
Темишвар, пол 10 с. 40 м. ноћ. 7 с. 25 м јутро.
Сегедин, пол 2 с 26 м. јутро 12 с. 53 м. јутро

Овај број излази због празника св. преображенија у четвртак; идући број изићи ће у недељу.

ОГЛАСИ

Гимназијални позив

на катедру опште историє с Географаом, — и немачким єзиком у нижим разредима велике Гимназиє карловачке. Систем. плата састои се у 600 ф. а. вр. Термин є 15 сеп. по нашем. — Прошенија се управљаю на високи патронат у Карловци. — У Карловци 2 августа 1868. бр. 62.

150—1—3 Гимназиє управитељство.

Промесе лозова од 1864

коима се **200,000** форинти

већ 1. септембра 1864 по р. може добити, по ф 2.50 и 50 н. жиг, на 10 комада 1 прида, могу се добити код

Voelcker & Co., Wien

Kolowrat-Ring 4.

Франковано сланѣ листе од влаченя **30** н. — Наручбине за целокунан нахнаме немогу се уважити. 147—3—8

ВЕЛИКО ВУЧЕНЂ

аустр. лутриє од 1864, найвећи добитак **200,000 ф. найманьи 155 ф.** биће

1. септембра по р ове год.

На ово шалѣ лозове по **2 ф. 50 н**
пет „ „ **12 ф. —** „

и списак од вученя бесплатно, од среће одликована банкерска кућа

Carl Heinr. Thiel
in Frankfurt a. M.

Горнѣ лозове за сва вученя по курсу, **у ратама** по номиналној вредности. Наручбине умоляваю се по могућству раниє.

141—4—7

Што є рува єфтина, модерна,
Што но су га господа понела,
За одрасле или за дечицу,
То ћеш данас найболѣ добити;

у Бечу Graben Nr. 3,
Ecke der Kärtnerstraße früher Stock, im Eisen
у
магазину за одело

Келера и Алта

одликован найвишом медальом за праду 1867.

Помодни горньи капут

8 фор.

Єсенѣ одело

16 фор.

Летнѣ одело	од 12	до 36	ф.
Платнено одело	од 10	до 26	„
Пролетњи капут	од 5	до 24	„
Огртачи	од 8	до 28	„
Зимски капути	од 6	до 50	„
Ловачке доламе	од 6	до 22	„
Шлафроци	од 8	до 26	„
Фрак и герок	од 14	до 28	„
Поповска мантия	од 16	до 30	„
Канцел. капут	од 4	до 12	„
Чакшире	од 4	до 12	„
Прслуци	од 2	до 8	„
Гимнаст одело	од 3	до 8	„

Даље сви могући

артикули од рува за господу.

Наручбине личне или писмене уз назначенѣ ширине груди, (преко груди и леђа) струка и дужина кракова, одмах се точнѣйше извршую, за готов новац или уз приманѣ поштом а ценовници шалю се по жељи бесплатно и франко.

Да бисмо поверенѣ поштоване публике себи са сваке стране стално одржали, и уважаваући, да при честой налоги у послу никако мустрама материя сваки дан нову робу неможемо показивати, то примамо, кад нам се назначи боя и цена избор одела по своіой савестности на се додаємо сваком пакету писмено јамство да од нас узето одело ако ма из ког узрока ниє повољно примамо натраг без прекословља

С поштованѣм 74—32

Keller und Alt. Graben Nr. 3 Wien.

Виолинска школа.

у Новом Саду.

Подписани има част явити, да он од **16 (4) августа** о. г. отвара виолинску школу, у коіой се предає по найновијем найлакшем методу наставленя.

Заједничко предаванѣ биће трипут у недељи под овим условима:

4 ученика у єдной лекции (месечно) по 2. ф. —
3 „ „ „ „ „ по 2. ф 50
2 „ „ „ „ „ по 4. ф —

Ученици, кои хоће сваки дан под горњим условима да уче, имаю платити двоструки хонорар.

Засебни часови, сваки дан, осим недеље и празника, месечно . . . . . 10 ф.

Даља известия дає из услужности уредништво „Локалблата“. 140—3—3

А. Цимерман
капелник.

Найбољи Вик

БЕЧКИ
СЈАЈНИ ВИКС
ЗА ЧИЗМЕ
без витриола
од
СТЕФАНА ФЕРНОЛЕНТА
Синовца Франца Фернолеода
у
БЕЧУ
Schuler strass
Nro. 21.

13— 33.—
од света

Од краткога времена свога постаня ради изванредне євтиноће, солидне и реалне послуге од пошт. п. н. публике одлично признат велики

МАГАЗИН ЗА ОДЕЛО

прве пештанско-будимске продавнице мушког одела

6 Pest Dorotheagasse Wurmhof, 1. Stock 6

препоручує у **найбогатиєм избору** од ово- и страноземских материя, по найновиєм крою што елегантниє и солидно начињеє

за чудо євтином ценом

поповске мантиє од 18—40 фор. а. вр.

Єсењи огртачи	од	10—35 ф.	Зимски капути	од	16—60 ф.
Єсењи жакети	„	10—25 „	Зимске чакшире	„	6—12 „
Єсенѣ руво	„	15—35 „	Зимски прслуци	„	3—8 „
Кадифели жакети	„	12—35 „	Салонско одело	„	24—46 „
Ловачко руво	„	8—20 „	Покућни и канц. капути	„	4—12 „
Путничка јапунцета	„	13—40 „	Шлафроци	„	10—30 „

Препоручує далѣ свой ***завод за путничке бунде и позаймљиваанѣ одела*** што погоднним условима; такођер се меня ***старо одело*** за ***ново.***

Наручбине са мером ***ширине груди*** (преко груди и леђа), ***ширине трбува*** (око струка) и дужине кракова, извршую се што болѣ за припослан новац или поштански нахнаме Да би се одржало поверенѣ пошт. публике у сваком погледу стално на све стране, готови смо ***мустре материя,*** сваки дан нову робу показати, прислати, и примамо такођер при назначеню боє и цене избор одела по свом савестном суду на се, а примамо их без оклеваня одмах натраг, ако се ма из ког узрока нису допала.

130—7—36

ХАРТМАНОВА

тинктура за утаманьиванѣ

ИНСЕКТА

за Аустрию и Француску хранѣна привилегияма,

показала се досада као **непадмашена** па и као **недостигнута**, како спрам прашака против инсекта тако и спрам свиню у ту струку засецаюћих подражаваня, коя су досада већином само у сполашњем облику дотле дотерали, да се нашем производу приближе.

Само су оне боце праве, кое горню слику и наше име имаю у стаклету утиснуто.

Може се добити у **нашем главном депову у Бечу:**

111—7—12 **Hartmann & Mittler**, Stadt, Bäckerstrasse Nr. 3.

Ако би се ко упитао, наместиће се депо у Н. Саду.

Тисућностручно уверенѣ, никаква варанция!

Бацајте

своє хрђаве сатове са ормана, зидова итд, баците их све у старо гвожђе, єр сви бечки сајниє дркћу од силовите навале нових

Швајцерских кабинетских сатова будилника,

са емством за регулованѣ.

1 сат са позлаћеним цимером од бронзе . ф 1.30
1 сат са смальованим цимером од порцулана „ 1.80
1 сат са позлаћ. цим. од бронце без будилника „ 1.20
1 сат са емальованим цимером од порцулана „ 1.60
1 сат са позлаћ. цим. од бронзе и куцанѣм . „ 2.80
1 сат са емальованим порцуланским цимером „ 3.50
1 сат са емаль. порцул. цим. у вел. формату „ 5.20

Претеге на будилнике сатове 20 нов., за сатове без будилника 10 н., за сатове са куцанѣм 20 нов.

Чудо новог света!! Орфеєва лира.

Найновии инструменат од метала и дрвета склопљен, кроз 2 сата може сваки на њему свирати без предходна упражненя. Нису нужна ни музикална знаня. Овај инструменат, кога тонови опоминю на небеске гласе швајцерскога мелодиюма, за кратко време, од како га у Беч донесосмо, побуђує свеобште дивлѣнѣ и стой по различним величинама: фор. 1,50, ф. 2, ф. 2,80 и ф. 3.40.

Париски мелодиюми за окретанѣ, са яком оргуљском мусиком, врло єфтини, са 4 комади фор. 10,20, са 6 комади ф. 18.50. Као згодан дар за децу.

En-tout-cas, сунцобрани за госпође, найновиє у том артикулу, 1 комад фор. 2.50.

Париске гласерукавице, 1 пар за господу са 1 дугметом, или за госпе са 2 дугмета 65 новч. Исте тамбуроване 75 новч.

100 **комада найфинијег папира за писма** са утисканим именом или писменимо,
100 **комада найфинних куверта** и
100 **комада найфинних марака за печатанѣ писама**, чинећи єдну **гарнитуру** стоя само 95 н. іош финиє фор. 1.30.
И свако поєдино засебице.

Прави енгл. Виндсорски сапун, 1 комад само 25 новч. — **Глицерински сапун** 1 комад 10 новч, тежак четврт фунте.

Прави енгл. брјачи, 1 комад 90 новч., ф. 1, 1.50.

Найновии поуздани термометри за жеп, 1 комад 25 новч.

Наймодерниє триколорне поше за госпе, у живим бояма, у Паризу найновиє, 1 комад ф. 1.40.

Све то шаљѣ се уз нахнаме.

Брой у **Базару** находећих се различитих артикула, о чему разашилю се ценовници **бесплатно и франко**, износи преко 10,000.

Молимо адресу оваку ставити:

51 **An den ersten Pariser Bazar füe Oesterreich in Wien,** **51**

verlängerte Kärntnerstrasse Nr. 51, vis-à-vis der neuen Oper, im Palais Todesco. 91—11—12

Властник, издаватель и одговорни уредник Ђорђе Поповић

Брзотиском Игнята Фукса у Новом Саду.